

Halden kommune

HØRINGSUTTALELSE – På lik linje

Halden kommune mener at NOU 2016:17 er et viktig dokument; - at de 8 løftene representerer viktige områder og at skisserte tiltak vil bidra til et reelt «løft» for målgruppen.

Som det framkommer i NOU' en, vil noen av forslagene utløse større kostnader og krav til kompetanseutvikling for offentlige instanser. **Halden kommune** ser at det knytter seg usikkerhet til økonomiske konsekvenser av forslagene, og forutsetter at kost / nytte utredes nærmere. Det forutsettes også at kommunen tilføres tilstrekkelige økonomiske og faglige ressurser som gjør det mulig å gjennomføre tiltakene i løftene på en god måte, slik at personer med utviklingshemming får oppfylt sine grunnleggende rettigheter på lik linje med andre. Halden kommune er opptatt av likeverdighet i tjenestene, og at man må være forsiktig med å rettighetsfeste overfor en brukergruppe uten at det tilføres tilstrekkelig midler. I motsatt tilfelle vil styrking overfor en brukergruppe gå på bekostningen av tilbud til andre brukergrupper. Hvordan forslagene gjennomføres og organiseres, både sentralt og lokalt, ser **Halden kommune** på som en svært viktig faktor for å lykkes.

Den generelle usikkerheten knyttet til kommuneøkonomi tilsier også at det må gjøres en helhetlig vurdering av oppgavene kommunene skal ha ansvar for, og også kvaliteten av disse. Endringer i rentenivå, skatteinnngang etc, er faktorer som gjør kommunene sårbare i forhold til generell tjenesteproduksjon.

Løft 1: Selvbestemmelse og rettsikkerhet

Halden kommune vil oppmuntre til og legge til rette for selvbestemmelse.

Utvalget foreslår at vergemål for voksne med rettslig handleevne erstattes av en rett til beslutningsstøtte. Retten til beslutningsstøtte vil gjelde for voksne som ikke er i stand til å ivareta egne interesser, og som har behov for bistand til å fatte rettslig bindende beslutninger eller forvalte egen økonomi. Rammene for beslutningsrådgiverens virksomhet avklares i en ny lov om beslutningsstøtte.

Halden kommune anser det unødvendig å opprette en egen ordning for utviklingshemmede med beslutningsstøtte. Vergemålsloven bør heller omarbeides slik at den er i tråd med CRPD. Videre bør det utarbeides en omfattende veileder til loven som hjelp for verger der prinsippene innarbeides. Dersom beslutningsstøtte er ment som en særordning for utviklingshemmede, vil dette vil kunne oppfattes diskriminerende for andre som kan ha samme behov, som personer med utviklingsforstyrrelser og psykiske lidelser.

Utvalgets flertall mener vilkårene for å frata en persons rettslige handleevne ikke skal basere seg på diagnose, men på manglende beslutningsevne.

Halden kommune vil hevde at diagnose i seg selv ikke er nok til å få oppnevnt verge eller fratatt rettslig handleevne, - man må i tillegg ikke kunne ivareta sine interesser. Beslutningskompetanse kan i mange tilfeller være vanskelig å forholde seg til, da beslutningskompetansen kan variere ut fra sykdomsbildet. Dette er vanlig ved psykiske lidelser (som mange utviklingshemmede har som tilleggs diagnose) hvor beslutningskompetansen kan variere fra dag til dag, eller uke til uke. **Halden kommune** registrerer at utvalget heller ikke nevner noe om dem som er beslutningskompetente og selv ber om å bli fratatt sin rettslige handleevne, og om hvorvidt de fortsatt skal kunne ha mulighet til det.

Beslutningskompetanse som begrep er utfordrende. Mange personer med utviklingshemming kan forstå informasjon som blir gitt og som er relevant for en beslutning, men likevel ikke forstå konsekvensene - det vil si hvilke følger beslutningen vil ha på kort og lang sikt. Utvalget har ikke nevnt slike typer av utfordringer.

Utvalgets «definisjon» av manglende beslutningskompetanse ser altså ikke ut til å omhandle at personen konkret bør forstå konsekvenser av egne handlinger og beslutninger og hvilke følger det faktisk vil ha. Jfr. NOU, s. 184): *Det bør legges til grunn at en person mangler beslutningsevne dersom personen er ute av stand til:*

- *Å forstå informasjon som er relevant for beslutningen, som skal tas*
- *Å beholde og huske informasjonen lenge nok til at en selvstendig beslutning kan fattes*
- *Å bruke informasjonen som blir gitt til å komme frem til en beslutning*
- *Å kommunisere beslutningen til andre, om nødvendig ved bruk av hjelpemidler eller en mellommann (for eksempel beslutningsrådgiver)*

Utvalgets flertall mener at adgangen til bruk av omsorgstvang for å ivareta brukers liv, helse eller grunnleggende behov, bør baseres på en vurdering av brukers beslutningskompetanse i den konkrete situasjonen.

Halden kommune er av den oppfatning at beslutningskompetansen skal vurderes, men ikke er avgjørende for kommunens vedtak om bruk av tvang og makt. I de fleste tilfeller er ikke bruker beslutningskompetent opp mot tvangsbruken. Det finnes imidlertid unntak der tvang brukes allmennpreventivt opp mot straffeloven, eksempelvis der brukere fotfølges for å hindre at de begår overgrep mot barn/mindreårige, eller hindrer sårbare personer å utsette seg for seksuelle overgrep, omfattende nettmobbing eller økonomisk utnyttelse. Disse brukerne vil ofte bli vurdert til å være beslutningskompetente. Konsekvensen av en slik endring, kan være at vi ikke lenger aktivt kan forhindre at disse personene begår kriminelle handlinger som potensielt har stort skadepotensiale overfor andre. En annen konsekvens kan bli at sårbare personer blir utnyttet og kanskje pådrar seg psykiske lidelser som følge av dette. **Halden kommune** er på bakgrunn av dette skeptiske til utvalgets forslag om bruk av omsorgstvang basert på beslutningskompetanse.

Utvalget anbefaler at dagens regelverk erstattes av generelle bestemmelser om tvang i omsorgstjenesten.

Halden kommune mener det kan være utfordrende at regelverket kun omfatter utviklingshemmede. Et regelverk som omfatter alle grupper, og som har andre inngangskriterier enn utviklingshemming (som for øvrig var foreslått i dagens tvangskapittel i helse- og omsorgstjenesteloven), vil sørge for at lovverket kommer i tråd med CRPD. Samtidig vil det da være mulig å gripe inn overfor personer som har andre typer diagnoser med en atferd som gjør det nødvendig å bruke tvang for å forebygge skade på tjenestemottakere, tjenesteytere og andre.

Det bemerkes at utvalget foreslår at dagens regelverk erstattes av generelle bestemmelser om tvang i omsorgstjenesten uten å nevne at Regjeringen oppnevnte (17. juni 2016) et lovutvalg som skal foreta en samlet gjennomgang av tvangsreglene i helse- og omsorgssektoren. Tvangslovutvalget skal blant annet vurdere hvordan regelverket kan bli klarere og mer samordnet, inkludert spørsmålet om det bør være en felles lov, eller om det bør være særskilte regler for ulike grupper og diagnoser. Utvalget skal avgi innstilling innen 1. september 2018. Det ville i denne sammenheng vært naturlig at utvalget redegjorde for dette.

Løft 2 Inkluderende og likeverdig opplæring

Utvalget foreslår følgende tiltak for økt kvalitet i undervisningen av elever med utviklingshemming:

- *At loven endres slik at undervisningen av elever med utviklingshemming ikke lenger kan gjennomføres av personer uten undervisningskompetanse.*
- *At det utvikles standarder for læringsmål og -planer for elever som mottar*
- *Spesialundervisning og systemer for kartlegging av utbytte.*

Utvalget foreslår følgende tiltak for inkluderende opplæring:

- *Å fastsette forskrift om universell utforming av eksisterende skolebygg.*
- *At PP-tjenesten i kommunene skal få tydeligere ansvar for å veilede skolene om tilpasset opplæring. Det bør også stilles tydeligere krav til innholdet i de sakkyndige erklæringene om spesialundervisning.*

Elever med utviklingshemming skal undervises av lærere

Opplæringsloven § 10-11 omhandler personale som ikke er tilsatt i undervisningsstilling etter § 10-1 eller § 10-6 og som skal hjelpe til i opplæringa. Personale som ikke er tilsatt i undervisningsstilling, skal ikke ha ansvar for opplæringa.

Utvalget foreslår at undervisning av elever med utviklingshemming heller ikke skal kunne gjennomføres av personer uten undervisningskompetanse.

Halden kommune viser til at iht. opplæringsloven har alle elever rett og plikt til grunnskoleopplæring. Opplæringen skal være tilpasset den enkelte elevs behov og forutsetninger. Kompetansekravet til undervisningspersonale gjelder all undervisning i grunnskolen. Det innbefatter også elever med ulike utviklingshemminger. Denne gruppen er sammensatt og har ulike behov og forutsetninger, og kravet til tilpasset opplæring gjelder også den enkelte i denne gruppen. Det er skoleeiers plikt å ha et pedagogisk forsvarlig tilbud til *alle* elever.

Elever med utviklingshemming må undervises av lærere med godkjent utdanning på lik linje med andre elever i den norske skolen.

Dette kravets ufravikelighet er ivarettatt i nåværende lovtekst. En lovendring som fremhever denne gruppen spesielt kan medføre mer segregering enn inkludering, dersom utvalgets forslag til endring blir vedtatt.

Mennesker med utviklingshemming bør så langt det lar seg gjøre være i integrert i ordinære klasser. Dette fremmer mangfold, inkludering og opplevelse av tilhørighet. Det er likevel viktig å kunne gi tilpasset opplæring på riktige opplæringsarenaer ut fra den enkelte elevs forutsetninger uansett funksjonsevne.

Utvikle standard for læringsmål og kartlegging av utbytte.

Utvalget anbefaler at det utarbeides bindende retningslinjer for utformingen av opplæringsmål og opplæringsplaner for elever som mottar spesialundervisning. Utvalget ønsker også en felles nasjonal standard for hvordan elevens resultater kan kartlegges (opp mot de individuelle læringsmålene).

Halden kommunes praksis er at alle elever som vurderes av sakkyndig instans til ikke å ha utbytte av den ordinære undervisningen, skal ha vedtak om spesialundervisning. All undervisning som avviker fra den ordinære undervisningen skal følges opp med enkeltvedtak og dokumenteres i en Individuell opplæringsplan (IOP). I den individuelle opplæringsplanen skal det settes mål, og elevens måloppnåelse skal vurderes fortløpende. Dette er i tråd med Utdanningsdirektoratets *Veileder til opplæringsloven om spesialpedagogisk hjelp og spesialundervisning*.

Skolene må sikres god nok dekning av spesialpedagoger og assistenter.

Halden kommune støtter utvalgets forslag om en felles standard for Individuell opplæringsplan. En ser også at det kan være nyttig med standardiserte verktøy for kartlegging av elevens måloppnåelse.

Universell utforming av skolebygg

Utvalget foreslår at det vedtas forskrift til plan- og bygningsloven § 31.4 med pålegg om universell utforming av eksisterende skolebygg.

Halden kommune støtter utvalgets forslag.

Tydligere krav til PP-tjenestens virksomhet

Utvalget hevder at PP-tjenesten er kommunenes viktigste fagressurs for hvordan skolen skal imøtekomme behovene til alle elever uavhengig av elevenes forutsetninger. Utvalgets gjennomgang har vist at PP-tjenesten i liten grad gir skolene generell veiledning om inkluderende undervisning, og at PP-tjenesten først og fremst konsentrerer sin virksomhet om å gi råd om spesialundervisning for enkeltelever.

Utvalget foreslår at det utarbeides forskrift til opplæringsloven § 5-6 som pålegger PP-tjenesten å drive økt arbeid med tilpasset opplæring og inkluderende undervisning.

Halden kommune har en PP-tjeneste som i stor grad fungerer i tråd med eksisterende lov og retningslinjer og med et stadig sterkere fokus på systemrettet arbeid og veiledning ute på skolene. De senere årene har arbeidet rettet seg mer mot *alle* elevenes læringsmiljø, herunder elever med utviklingshemming, og det arbeides målrettet for å få til tilpasset og inkluderende opplæring. Dette er et endringsarbeid som fordrer oppslutning fra mange involverte (elever, foresatte, lærere, skoleledelse m.fl.), og **Halden kommune** ser at en forskrift som pålegger PP-tjenesten å drive økt arbeid med tilpasset opplæring og inkluderende undervisning, kan være et verktøy i prosessen. Nye oppgaver som tilføres den kommunale ppt-tjenesten må godtgjøres med statlige midler. Samtidig er det viktig at de elevene som har størst behov for tilpasning, får denne, uten at det betyr at en hel elevgruppe, klasse eller skole må tilpasse seg i en grad som går ut over likeverdighetsprinsippet.

Halden kommune støtter utvalgets forslag om forskrift til opplæringsloven § 5-6.

Løft 3: Arbeid for alle

Utvalget foreslår følgende tiltak:

- *Kommunene får ansvar for å sørge for tilrettlagt arbeid til personer som har ytelsen ung ufør og som har behov for tjenester fra kommunen etter lov om kommunale helse- og omsorgstjenester.*
- *Det skal gjennomføres grundige arbeidsevne- vurderinger for alle utviklingshemmede.*
- *Utviklingshemmede skal få mulighet til varig oppfølging og individuell støtte i ordinært arbeid.*
- *Teste ut alternative rammer for VTA for å øke antall tiltaksplasser og utviklingshemmedes deltakelse i tiltaket.*

De fleste utviklingshemmede får tilbud om aktivitet på dagsentrene. Ellers er det arbeidsmarkedstiltak som VTA (varig tilrettelagte arbeidsplasser), eller VTO (varig tilrettelagt i ordinære bedrifter). Andelen mennesker med ulike former for utviklingshemming i arbeid er for liten.

Halden kommune er av den oppfatning at endring i lovverket som gjør at mennesker med utviklingshemming får rett til arbeid, betyr et betydelig løft for personer med denne diagnosen. (uansett funksjonsnivå). Det støttes også at flere burde vært i ordinært arbeid, men dette vil alltid avhenge av konjunkturer.

Halden kommune ser at det er satt stort fokus på produksjon av varer og tjenester. I Halden kommune har personer med utviklingshemming tilbud om arbeid og aktivisering på dagtid. Deler av dette handler om produksjon av varer og tjenester innenfor gitte rammer. Kommunen ser det som veldig viktig at det finnes et bredt tilbud av både tilrettelagt arbeid, dagaktiviseringstilbud og tilbud i dagsenter med individuelt tilpasset aktivitet, også for den svakeste gruppen av de utviklingshemmede. Dagens arbeidsliv stiller store krav til kompetanse og produktivitet, og derfor er det viktig at arbeidsplassene for personer med utviklingshemming er individuelt tilpasset, slik at oppgavene eller aktivitetene kan bidra til opplevelse av mestring.

Halden kommune mener at antall VTA-plasser for utviklingshemmede bør økes betydelig. Disse bør være øremerket for utviklingshemmede, siden utviklingshemmede ofte kommer i siste rekke, da de ofte vurderes å produserer mindre enn andre grupper. Her bør unge uføre prioriteres. Skal arbeid for utviklingshemmede bli lovpålagt for kommunene, må det følge økonomiske midler med for å finansiere dette arbeidet, og statlige finansiering av VTA – plasser er avgjørende for å kunne gi et likeverdig tilbud uavhengig av bostedskommune. Det støttes at det er et krav at arbeidsplassen skal være lokalisert annet sted enn i boligen

Halden kommune mener videre at kommunene må tilegne seg kunnskap om hvordan øke arbeidsinkluderingen. Det er en utfordring og få det ordinære arbeidslivet til å tilby arbeidsplasser for personer med nedsatt funksjonsevne. Det er interessant å prøve ut ulike metoder for å få økt sysselsetting til denne gruppen. Bruk av tilretteleggingsgaranti og mentor ordninger kan være virkemidler som bør benyttes i økende grad. SE metoden (Support and employment) kan vise til gode resultater ved å tilby personer som står langt fra det ordinære arbeidsmarkedet tett oppfølging ut mot arbeidsgivere. Det er en sentral målsetting om at NAV i større grad skal ta i bruk ordinært arbeidsliv som opplærings- og treningsarena og å få til raskere overgang til ordinært arbeid for personer med bistandsbehov. Det er

prøveprosjekter i ulike fylker. Stat og kommune må samarbeide om tiltak mot økt arbeidsinkludering for denne gruppen.

Helse og omsorg

Løft 4: God helse og omsorg

Utvalget foreslår å styrke kapasitet og bemanning i habiliteringstilbudet. Det foreslås at kommunene skal pålegges å ha visse profesjoner som representerer kjernekompetanse. Det foreslås også å pålegge helseforetakene å øke bemanning og kompetanse på habiliteringsfeltet, samt at habiliteringstjenestene får i oppgave å kvalitetssikre og utvikle metoder for konkret bruk av tvang, samt veilede kommunene i tvangsbruk.

Halden kommunes utfordring ligger i å få ansatt rett kompetanse, samt å øke kompetansen hos allerede ansatte uten formell kompetanse, ikke i at kommunen unnlater å ansette kompetente personer. Det bør heller gis stimulerings tiltak til kommuner som ønsker å øke kompetansen fremfor å pålegge en viss type kompetanse. Samtidig mener **Halden kommune** at dette må sees opp mot at det foreligger forslag om krav til visse typer profesjoner for andre grupper i helse- og omsorgstjenesten. Hvis det blir en realitet, bør tjenester til utviklingshemmede også inneholde krav til kompetanse og visse typer av profesjoner, blant annet vernepleiere og sosionomer. Det bør stilles krav til kompetanse i helse- og omsorgstjenesteloven på lik linje med kravene som stilles i opplæringsloven hva gjelder pedagoger i skole.

Dersom habiliteringstjenestene skal øke bemanning og kapasitet bør det også pålegges at ansatte i habiliteringstjenestene bruker de økte ressursene i direkte veiledning opp mot konkrete brukere.

Veiledning og opplæring av kommunens ansatte bør skje i naturlige situasjoner på arenaer brukeren oppholder seg, ikke utelukkende som råd, veiledning på dagtid uten bruker og klasseromsundervisning.

Veiledning av personalet i konkrete brukersituasjoner bør unntas egenandelsplikt. Slik det er i dag betaler bruker for at personalet har behov for veiledning.

Halden kommune mener at habiliteringstjenesten bør styrkes både med tanke på kapasitet og kompetanse. Dette for kunne gi trygg og faglig god oppfølging samt redusere ventelister.

Utvalget anbefaler at Helsedirektoratet utarbeider veileder til fastleger som inneholder tilbud om regelmessig helsesjekk til alle utviklingshemmede over 18 år som ikke er årlig hos fastlege, sjekklister med undersøkelser og prøver fastlegen bør utøve ved helsesjekk, informasjonsmateriell om regelmessig helsesjekk av utviklingshemmede. Som utvalget påpeker har aldri og helse allerede utarbeidet både informasjonsmateriell og sjekklister.

Halden kommune mener det er unødvendig at Helsedirektoratet skal gjøre samme jobb som *Aldring og helse* allerede har gjort, men dersom det er nødvendig for at fastlegene skal følge anbefalingen, stiller kommunen seg positiv til forslaget.

At utviklingshemmede tilbys årlig helsesjekk er viktig både fordi det kan være vanskelig for enkelte utviklingshemmede å formidle til andre at de har noen helseplager eller sykdom. En årlig helsesjekk vil være en viktig tiltak for å avdekke eventuelle helseproblemer. Videre er det et faktum at mange utviklingshemmede har økt sårbarhet for tilleggslidelser som epilepsi, hjertelidelser osv., samt en forhøyet risiko for psykiske lidelser.

Løft 5: Eget hjem

Utvalget foreslår at kommunene får plikt til å skaffe boliger til vanskeligstilte.

Halden kommune opplever at dette er en plikt - jfr. reglene i helse og omsorgstjenesteloven til å skaffe denne målgruppen boliger. **Halden kommune** erfarer likevel at behovet er større enn hva vi klarer å etablere av nye botiltak opp mot målgruppen utviklingshemmede. Dette medfører at unge voksne bor lenge i foreldrehjemmet, mottar avlastningstjenester og andre kommunale ytelser opp mot foreldrehjemmet i langt større grad enn ønskelig. Utfordringen ligger ikke i forhold til å skaffe bolig, men i større grad opp mot drift av nye botiltak hvilket henger sammen med stram kommuneøkonomi.

Andelen mennesker med utviklingshemming som eier sin egen bolig er langt lavere enn det som er vanlig i befolkningen. For mange er det en god løsning å kunne bo i kommunale bofellesskap, mens for andre vil

det være mer ønskelig å eie sin egen bolig.

Utvalget vil styrke Husbankens generelle veiledning knyttet til kommunalt planarbeid.

Halden kommune har egen avdeling med kompetanse på veiledning opp mot alle Husbankens støtteordninger, og vi opplever ikke at dette er noen utfordring.

Utvalget vil innføre nye vilkår for lån og tilskudd i Husbanken. Det gis ikke lån eller tilskudd for bygging av mer enn seks samlokaliserte enheter i kommunal regi for personer med utviklingshemming.

Halden kommune kan ikke se at det er grunnlag for å innføre nye vilkår for utviklingshemmede og deres representanter i forhold til boligprosjekter. **Halden kommune** mener at vilkår om at det ikke gis lån eller tilskudd for bygging av mer enn seks samlokaliserte enheter i kommunal regi for personer med utviklingshemming, ikke er hensiktsmessig. I noen tilfeller ser vi at det kan være gunstig med flere boenheter enn 6. Særlig der bemanningsfaktoren er lav og svært sårbar når det gjelder faglig kompetanse og ved fravær.

Halden kommune er kritisk til at Husbanken skal få mandat til å detaljstyre antall boenheter. Kommunen må selv kunne planlegge, og bygge ut fra egne vurderinger av behov og framtidige demografiske utfordringer.

Utvalget foreslår at det vedtas en ny statlig planretningslinje som skal sikre oppfyllelsen av FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD) i kommunenes arealplanlegging.

Halden kommune støtter forslaget.

Utvalget foreslår at departementet med samordningsansvar må utarbeide en plan for å følge opp politikkområdet. Kommunene må oppdatere sine planverk i tråd med FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD).

Fokus på gruppen utviklingshemmede, må være på lik linje med annen tjeneste,- for eksempel demensomsorgen, som har en egen statlig plan. Målstyring på alle forvaltningsnivåer må følges opp med planverk som ivaretar gruppen utviklingshemmede og deres rettigheter. Det vil sikre at økonomiske prioriteringer gjennom kommuneøkonomi, forvaltning og statlige overføringer inkluderer målgruppen. Utviklingshemmede er en av flere grupper i samfunnet som i tiden fremover vil kreve oppmerksomhet.

LØFT 6 Kompetanse og kunnskap

Utvalget foreslår et grunnkurs for personer som skal ansettes i helse- og omsorgssektoren i tjenestene til personer med utviklingshemming og et kurs for personer som skal hjelpe til i undervisning av personer med utviklingshemming. Videre foreslås det videreutdanningstilbud for ansatte i helse og omsorgstjenesten og videreutdanningstilbud for lærere og spesialpedagoger. Det skal opprettes prosjekt for å gi kommunene opplæring i menneskerettighetene generelt og menneskerettighetene til funksjonshemmede spesielt.

Halden kommune mener det må prioriteres en styrking av formaliserte utdanningsløp på fagarbeider- og bachelornivå, inkludert videreutdanning og spesialisering. Utvikling av nasjonale kurs som ikke gir formalkompetanse bør ikke være prioritert.

Halden kommune mener kompetanseheving av både ufaglærte, faglærte og høyskoleutdannede har fokus i kommunene. Spesielt er man klar over den relativt høye andelen av ufaglært arbeidskraft. Spørsmålet er hvordan man skal kvalitetssikre et opplæringsopplegg for ufaglærte. Utvalget sier ikke noe om hvem som skal ha ansvar for å gjennomføre et grunnkurs, omfanget av det eller hvem som bør utarbeide det. Aldring og helse har allerede utarbeidet materiale som kan brukes i opplæring av ufaglærte. De har videre utarbeidet ABC-kurs «mitt livs ABC» som skal være klart til bruk våren -17. Dette kurset kan være egnet som oppfriskning/videre opplæring av alle ansatte.

Fagskolene har flere aktuelle videreutdanninger for fagarbeidere, og tilbudene til høyskoleutdannede er mange og varierte. Dersom det ønskes kompetanseløft bør det gis øremerkede midler til videreutdanning som er relevant for brukergruppen.

Forbedring av tjenestene vil kreve en mer omfattende kompetanseheving enn det utvalget legger opp til. Utvalgets forslag innebærer også en forskjellsbehandling mellom ulike sektorer. NOU' en stiller krav om klare kompetansehevende tiltak i skole, og også lovendring. I helse- og omsorgstjenestene forslås det kurs til personell uten formell kompetanse, og ingen forslag om lovfestet krav til kompetanse. Det stilles heller ingen krav til flere ansatte med vernepleiefaglig kompetanse eller annen høyskoleutdanning. Hvis målene med NOU' en skal nås, vil det kreve kompetanseheving utover kurs for ufaglærte, og det krever både ressurser i form av penger, folk og tid.

Prosjekt for å øke kompetansen om menneskerettigheter er velkomment, men også her stilles det spørsmål om hvordan det skal kvalitetssikres at denne kunnskapen formidles til de rette personene. Utfordringen er ofte at de personene som har størst behov for kunnskap og opplæring går i små stillinger, ofte på kveld og helg.

Halden kommune ved Kommunalavdeling for undervisning og oppvekst, viser for øvrig til Opplæringsloven Kapittel 10 med forskrifter fastsetter de kompetansekravene som stilles til arbeid i skolen.

Halden kommune forholder seg til at de samme kravene gjelder for arbeid med *alle* elever i grunnskolen. Dette er spesifisert i kommentar under *Løft 2 Inkluderende og likeverdig opplæring. 20.2.1 Elever med utviklingshemming skal undervises av lærere.*

LØFT 8 Målrettet styring:

Utvalget foreslår at det opprettes et fagorgan med primæroppgave å følge opp politikken for utviklingshemmede. Dette ligger i dag til Bufdir, sammen med barnevernet, familievern og adopsjonsfeltet. Utviklingshemmede er således en av flere grupper som i varetas av dette fagdirektoratet.

Halden kommune kan i utgangspunktet ikke se at det skal være nødvendig med eget fagdirektorat for å ivareta denne gruppen. Imidlertid har Bufdir selv uttalt at saker knyttet til utviklingshemmede er vanskelig å fremme/prioritere i Bufdir grunnet få ansatte som arbeider med målgruppa og manglende kjennskap til området. Basert på dette vil det være behov for å styrke Bufdir på disse områdene, - fremfor å opprette eget fagorgan.

Utvalget mener at det må utvikles et indikatorsystem som viser status, utvikling og måloppnåelse knyttet til situasjonen for utviklingshemmede på relevante samfunnsområder.

Halden kommune er svært positive til at det på nasjonalt plan utvikles et indikatorsystem for å ivareta, og måle utviklingen i tjenestområdet over tid.